Oliventræ

Olea europaea

Kort fortalt

- *Olea europaea* – olivenfamilien (Oleaceae).
- Hjemmehørende i Middelhavsområdet; dyrket i mindst 6000 år.
- Stedsegrønt træ med smalle blade, grågrønne på oversiden og sølvgrå på undersiden.
- Vokser langsomt; stammen bliver med alderen knortet og karakterfuld.
- Om sommeren ude i fuld sol, om vinteren lyst, køligt og frostfrit.
- Stenen files tynd, lægges i blød og ligger koldt i ca. 4 uger før såning.
- Spirer langsomt og uregelmæssigt efter 4–12 uger; ikke alle frø spirer.

Det kan du se frem til

Med frøene af oliventræ har du grundlaget for en stedsegrøn bonsai med sølvgrå blade, som du selv former fra den første spire. Spiringen kræver tålmodighed: Efter forbehandlingen viser de første kimplanter sig typisk efter 4–12 uger, og ikke alle frø spirer. Oliventræet vokser langsomt, og stammen får sin knortede karakter over mange år. Blomster og oliven skal du ikke regne med – frøplanter blomstrer først efter mange år.

Mange forbinder bonsai med et færdigt lille træ fra butikken. Med frø starter du et skridt tidligere – og det giver dig noget, et købt træ aldrig kan: Du bestemmer selv formen fra den første spire, og du kan dyrke arter, der sjældent eller aldrig sælges som færdige bonsai. Det kræver tålmodighed, for der går nogle år, før frøplanten er blevet til et egentligt bonsaitræ. Til gengæld er træet dit eget fra start til slut. Herunder finder du det, du skal vide for at komme godt fra start med netop denne art.

Introduktion

Oliventræet (*Olea europaea*) er et stedsegrønt træ fra olivenfamilien og en af de ældste kulturplanter. Det blev taget i dyrkning i det østlige Middelhavsområde for 6000–8000 år siden; vildformen vokser i hele Middelhavsområdet, hvor oliventræet i dag præger landskabet fra Spanien og Portugal til Grækenland. Træet vokser langsomt og kan blive meget gammelt – der findes oliventræer, som er flere hundrede år gamle. Bladene er smalle og læderagtige, grågrønne på oversiden og sølvgrå på undersiden. Sidst på foråret kommer små, cremehvide blomster i klaser. Med alderen bliver stammen knortet og karakterfuld – og netop det gør oliventræet til et yndet bonsaitræ. Frøplanter er ikke sortsægte og ligner ofte den vilde oliven.

Formering

Frøene kan sås inde hele året. Selve frøet sidder i en meget hård sten, som bremser spiringen. Fil eller slib derfor stenen tynd i den spidse ende med en fin fil eller sandpapir – uden at skade frøet indeni – og læg den i lunkent vand i ca. 24 timer. Bland derefter stenene med lidt fugtig såjord eller kokos-såmuld i en lukket pose, og læg den i køleskabet i ca. 4 uger. Så stenene ca. 1 cm dybt i fugtig såjord eller kokos-såmuld, og stil dem lunt ved ca. 20–25 °C. Spiringen er langsom og uregelmæssig: De første kimplanter viser sig normalt efter 4–12 uger, nogle gange senere, og ikke alle frø spirer. Hold dyrkningsmediet jævnt fugtigt, men ikke vådt. Når kimplanterne har fået de første rigtige blade, prikles de ud i enkelte potter med priklejord.

Sikkerhed: Frø, næringsstoffer og dyrkningsmedier er ikke beregnet til at spise – hverken for mennesker eller dyr. Nogle arter er giftige, så opbevar dem utilgængeligt for børn og dyr.

Placering og lys

Som alle middelhavsplanter vil oliventræet have det lunt og meget lyst – gerne fuld sol. Fra slutningen af maj, når der ikke længere er risiko for nattefrost, til oktober står det bedst ude et solrigt sted. I en varm stue trives det dårligt.

Vanding og næringsstoffer

Vand grundigt om sommeren, men lad dyrkningsmediet tørre let mellem vandingerne – oliventræet tåler tørke bedre end stående vand. Om vinteren vandes kun sparsomt. Fra april til september gives flydende bonsai-næring hver 3. uge.

Dyrkningsmedie

Oliventræet skal have et veldrænet dyrkningsmedie og tåler kalk. Færdig bonsai-jord er et godt valg. Til unge planter passer priklejord med kvartssand. Unge planter omplantes hvert 2. år om foråret.

Beskæring

Oliventræet vokser langsomt og lidt uregelmæssigt, så formen bygges op over flere år. Bladene sidder parvis: Lad et nyt skud danne 4–6 bladpar, og skær det derefter tilbage til 1–2 bladpar. Oliventræet skyder villigt igen, også fra ældre ved. Kronen formes typisk rund og let.

Vinteropbevaring

Ældre oliventræer, der står i jorden i Middelhavsområdet, tåler nogle graders frost – bliver det for koldt, fryser de unge skud, og træet skyder igen fra ældre ved. I en skål skal oliventræet dog overvintre frostfrit. Tag det ind, før det fryser, og stil det lyst og køligt ved ca. 5–10 °C – fx i et uopvarmet, lyst rum eller en kold vinterhave. I en varm stue bliver skuddene svage, og der kommer let skadedyr. Vand sparsomt, men lad aldrig rodklumpen tørre helt ud, og giv ingen næring. Fra slutningen af maj kan oliventræet igen stå ude.

Vigtige dyrkningstips

Det meste, der går galt ved såning, skyldes for meget vand eller for lidt lys. Jeg anbefaler et let, næringsfattigt såmedie som såjord eller kokos-såmuld, så de fine rødder ikke rådner. Når kimplanterne skal prikles, giver priklejord med kvartssand god dræning og et stabilt rodnet. Senere, når træet skal formes som bonsai, er min færdigblandede bonsai-jord et godt grundlag. Hav tålmodighed: Frø fra samme pose spirer ikke altid samtidig, så lad såbakken stå, selvom de første kimplanter allerede er kommet op.